

Taakdifferentiatie binnen de JGZ

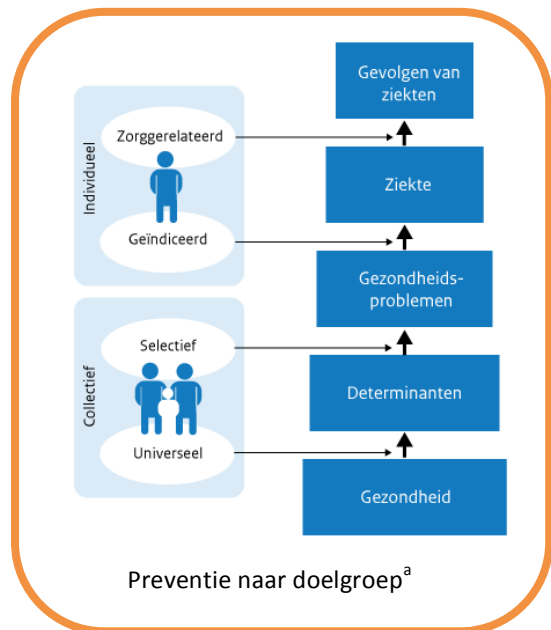
Met dit document geeft de AJN, de wetenschappelijke vereniging voor jeugdartsen Nederland, het werkveld van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) handvatten bij een adequate invulling van de taken voor de verschillend opgeleide jeugdartsen. Artsen die niet in de jeugdgezondheidszorg werken laten we in dit document buiten beschouwing.

Maatschappelijke opgave

Alle kinderen in ons land moeten de kans krijgen om zich gezond te ontwikkelen. Daarvoor is het nodig dat we vanuit de jeugdgezondheidszorg kinderen en ouders zo veel als mogelijk in hun kracht zetten om zich een gezonde leefstijl eigen te maken en regelmatig nagaan of het goed blijft gaan met alle kinderen. Daarbij hoort ook dat we tijdig signaleren wanneer er iets mis gaat en kinderen volgen en ondersteunen die extra risico lopen. Universele, selectieve en geïndiceerde preventie vormen het expertisegebied van de JGZ. De JGZ kan deze taak alleen uitvoeren als ze werkt met effectief bewezen werkwijzen en goed opgeleide professionals.

De jeugdartsen zijn opgeleid om preventieve zorg op maat te bieden én houden daarbij de publieke gezondheid in beeld. Ook vertalen zij de bedreigingen

uit het publieke gezondheidsdomein naar de individuele jeugdige met zijn specifieke medisch en psychosociaal achtergrond. Jeugdartsen hebben de vaardigheden om in het belang van de publieke gezondheid profiel en grens overstijgend samen te werken. De recente wereldwijde uitbraak van het COVID-19 virus onderstreept het belang van breed opgeleide jeugdartsen die profiel overstijgend samenwerken in de publieke gezondheid.

Het werkveld

Het werkveld van de arts maatschappij en gezondheid (M+G) en de jeugdarts bevindt zich midden in de dynamische samenleving. De veranderingen in de samenleving zijn de laatste jaren in een stroomversnelling gekomen. De toenemende beschikbaarheid van informatie en misinformatie, verhoogde mobiliteit tussen volkeren, decentralisatie van de jeugdzorg en landsgrenzen overstijgende wet en regelgevingen brengen voor de burger en de professional nieuwe vragen en dilemma's met zich mee. Deze nieuwe vragen vergen specifieke vaardigheden en flexibiliteit van de professional en het werkveld.

Met ondersteuning van het ministerie van VWS zetten de werkgeversbranche GGD GHOR en Actiz samen met de AJN en andere professionals in de JGZ, alles in om in een snel veranderend en globaliserend werkveld kinderen en ouders zo goed mogelijk te bedienen^{1,2,3}. De vernieuwde competentiegerichte landelijke opleiding tot specialist arts M+G (LOP), evaluatie individueel functioneren (EIF)⁴ de Kwaliteitsvisie Opleidingen en Raamplan Sociale geneeskunde (KOERS) zijn hier en onderdeel van^{5,6}.

Door de veranderingen in opleidingsstructuur over de laatste decennia zijn momenteel diverse opgeleide artsen met verschillende vaardigheden en expertises werkzaam in het werkveld van de jeugdgezondheidszorg (JGZ). Een deel van de professionals wordt boven hun vaardigheidsniveau ingezet terwijl anderen niet in de gelegenheid zijn om hun behaalde bekwaamheden in te zetten om kinderen en ouders optimaal te ondersteunen. Door artsen in te zetten op functies waar zij niet voor zijn opgeleid kan de kwaliteit van zorg niet gewaarborgd worden. De andere zijde van de medaille is dat het niet aanspreken van kwaliteiten en vaardigheden van de medisch specialist leidt tot kapitaal verlies en demotivatie van de professional met een leegloop van het vakgebied en een tekort aan professionals als gevolg.

Artsen werkzaam in de JGZ

Anno 2020 is er een driedeling te maken in de niveaus van opgeleide jeugdartsen, te weten: arts M+G profiel jeugd (2-jarige specialisatie na profiel opleiding), jeugdarts KNMG (2-jarige profiel opleiding) en basisarts werkzaam als jeugdarts. Het opleidingsplan van jeugdartsen KNMG en artsen M+G bevat JGZ specifieke thema's met bijbehorende kritische beroepsactiviteiten (KBA) of te wel entrustable professional activities (EPA) die in samenspraak met de AJN zijn opgesteld⁴.

Arts M+G

Artsen M+G hebben een 4-jarige opleiding tot arts M+G gevolgd. Na de profiel opleiding van 2 jaar volgt een profiel overstijgende opleiding van 2 jaar. Met het invoeren van het LOP komt de profielopleiding te vervallen en zullen alle jeugdartsen opgeleid worden tot arts M+G, binnen hun eigen deskundigheidsgebied jeugd. De arts M+G overzien de belangen van de publieke gezondheid, signaleren en vertalen bedreiging uit het publieke domein naar de individuele gezondheid (zorg). Ze leggen als professionals met oog voor de overstijgende verbanden, de relatie tussen preventie, cure en care in samenspraak met burgers, andere instanties en professionals⁴.

Aanvullend op de JGZ specifieke niet complexe en complexe handelingen heeft de arts M+G zich tijdens de specialistische opleiding bekwaamd op het gebied van nationale en internationale beleidsanalyse en advies, projectmanagement, op de praktijk gerichte innovatie en wetenschappelijk onderzoek⁴. In de praktijk voert de arts M+G dezelfde werkzaamheden uit als jeugdarts KNMG. Daarnaast neemt de arts M+G als medisch specialist ook de verantwoordelijkheid voor mondelinge en schriftelijke advisering in landelijk- en gemeentelijkbeleid, projectmanagement, het ontwikkelen en implementeren van innovaties en het opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek.

Bij (inter)nationale calamiteiten zoals de uitbraak van COVID-19 zijn ze betrokken bij (landelijke) crisis management en verantwoordelijk voor het borgen van gelijke kansen en het minimaliseren van schadelijke effecten op ontwikkeling van jeugdigen. Hierbij werken ze profiel overstijgend nauw samen met professionals uit andere deskundigheidsgebieden zoals artsen infectieziekte bestrijding.

Daarnaast is de daarvoor opgeleide arts M+G verantwoordelijk voor de praktijkopleiding van de specialist in opleiding.

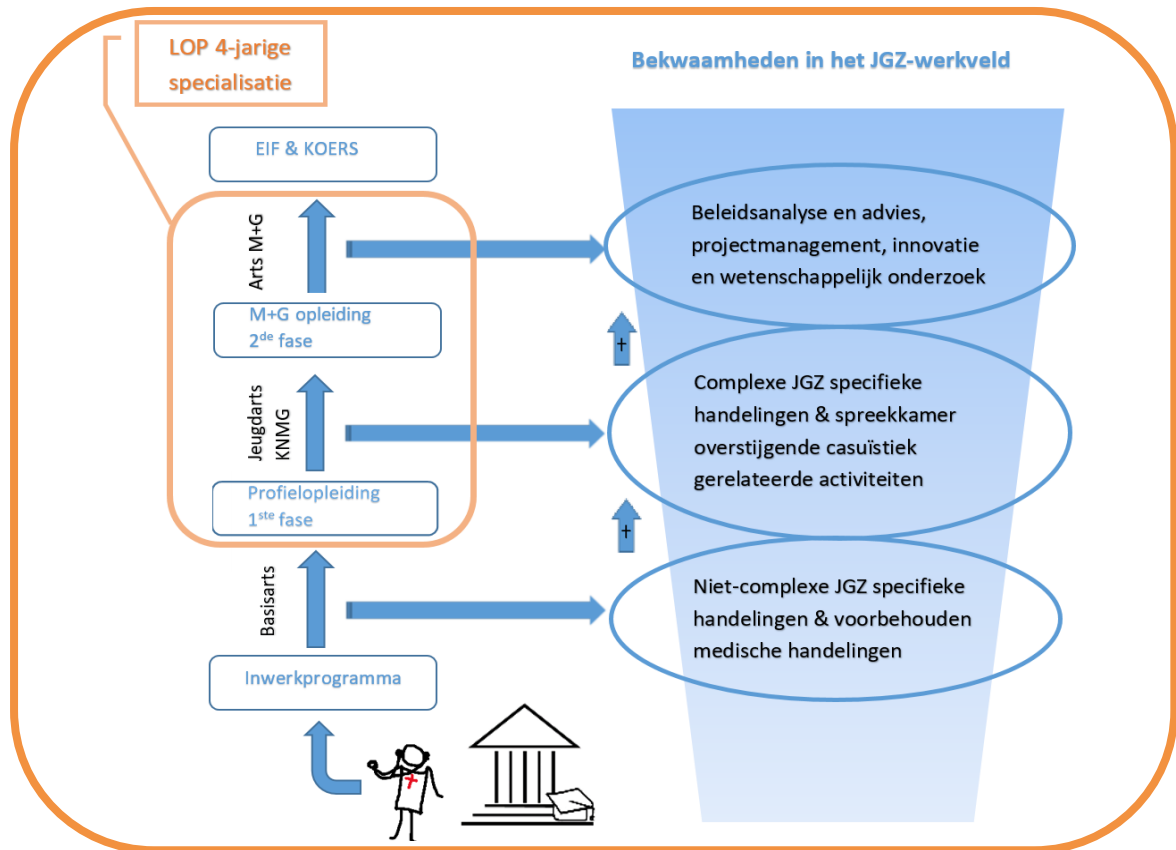
Jeugdarts KNMG

Sinds 2007 is registratie in het profiel jeugdarts KNMG mogelijk. De jeugdarts KNMG is bekwaam om complexe en niet-complexe JGZ specifieke handelingen uit te voeren. Deze bevoegdheden zijn behaald tijdens de 2-jarige profielopleiding waarin de arts zich heeft bekwaamd in de door de beroepsgroep vastgestelde EPA's. Complexe JGZ specifieke handelingen zijn onder andere, maar niet uitsluitend, het opstellen van afwijkende vaccinatie schema's, het uitvoeren van consulten op indicatie bij meervoudige problematiek, verzuimbegeleiding, bedienen van het speciaal onderwijs, niet-complexe zorg coördinatie, rechtstreeks verwijzen en deelname aan interne projecten.

Ook spreekkamer overstijgende casuïstiek gerelateerde activiteiten zoals het deelnemen aan overleggen met samenwerkingspartners, opstellen van enkelvoudige beleidsadviezen naar aanleiding

van casuïstiek, het opstellen van onderzoeksvragen en het superviseren van *jeugdarts niet in opleiding* zijn bekwaamheden die de jeugdarts KNMG zich tijdens de opleiding heeft eigen gemaakt. Bij calamiteiten zoals de COVID-19 uitbraak vertaald de jeugdarts KNMG de gezondheidsbedreigingen voor jeugdigen en ouders. De jeugdarts KNMG werkt met samenwerkingspartners, zoals scholen en kinderdagverblijven aan het minimaliseren ontwikkelingsbedreigingen en het waarborgen van gelijke kansen.

De jeugdarts KNMG die de opleiding tot opleider heeft gevolgd en als zodanig bij de RGS is geregistreerd begeleidt de praktijkopleiding van de jeugdarts in opleiding.

Basisarts/jeugdarts niet in opleiding

Een *jeugdarts niet in opleiding* zal steeds vaker een net afgestudeerde basisarts zijn. Een arts die ervaring wil opdoen of wil kijken of de JGZ haar/zijn vak kan zijn. De jeugdarts niet in opleiding gaat na max 2 jaar, als zodanig gewerkt te hebben, in opleiding tot arts M+G.

De *jeugdarts niet in opleiding* is bevoegd om alle aan een arts voorbehouden medische handelingen waarvoor in het basiscurriculum geneeskunde bekwaamheden zijn behaald, uit te oefenen⁷. Hieronder valt onder andere, maar niet uitsluitend, het afnemen van een anamnese, algemeen lichamelijk onderzoek, het opstellen van een differentiaal diagnose, intramusculair en subcutaan injecteren.

Na het doorlopen van een inwerkprogramma waarin de arts zich bekwaamt in de EPA's van niet-complexe JGZ specifieke handelingen en het werken volgens JGZ-richtlijnen, kan de *jeugdarts niet in opleiding* niet-complexe JGZ specifieke handelingen zelfstandig uitvoeren. Hieronder valt onder andere, maar niet uitsluitend, het afnemen van een sociaal pediatrische anamnese, het uitvoeren van lichamelijk onderzoek, o.a. hart, heupen, visus en reguliere RVP (Rijks Vaccinatie Programma) werkzaamheden. Complexe JGZ specifieke handelingen zijn het domein van de jeugdarts KNMG en arts M+G. Complexe JGZ specifieke handelingen voert de *jeugdarts niet in opleiding* uit onder verantwoordelijkheid van een jeugdarts KNMG of arts M+G. De werkgever van *jeugdarts niet in*

opleiding is verantwoordelijk voor het aanbieden van een praktijk- en theoriegerichte scholing als inwerktraject. Het is de werkgever vrij om deze scholing intern vorm te geven of extern in te kopen.

Jeugdarts KNMG met specialistische vaardigheden

Anno 2020 werken in het werkveld jeugdartsen KNMG die zich specialistische vaardigheden eigen hebben gemaakt. Deze collega's hebben in een periode dat de specialistische vervolgopleiding niet bestond, zich in de praktijk bekwaamd. Het is vanzelfsprekend dat deze jeugdartsen KNMG verworven taken, die niet binnen de indeling zoals hierboven beschreven passen, kunnen blijven uitvoeren. Bij het doorstromen naar andere functies binnen of buiten hun organisatie moet de hierboven genoemde opleidingsniveau gerichte indeling wel in acht worden genomen. Dit geldt ook voor het invullen van vacatures ontstaan door het vertrek van de desbetreffende jeugdarts KNMG.

Tenslotte

De verpleegkundig specialist (VS) en de gespecialiseerde verpleegkundige (GV)⁸ heeft een toenemende rol in de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg. Afhankelijk van de behaalde bekwaamheden tijdens de vervolgopleiding en de richtlijnen van de beroepsvereniging (V&VN) kan de verpleegkundige wel omschreven JGZ specifieke handelingen verrichten. Bij twijfel, vragen en afwijkende bevindingen schaaft de VS of GV op naar de jeugdarts KNMG of arts M+G. De jeugdarts KNMG of arts M+G blijft verantwoordelijk voor het opstellen van een medische differentiaaldiagnose, het vervolgbeleid en verwijzing naar de 1ste of 2de lijn.

^a <https://www.volksgezondheidszorg.info/verantwoording/preventie-volksgezondheidszorginfo/wat-preventie#node-doelgroepen-van-preventie>

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/07/06/kamerbrief-over-opleidingen-publieke-gezondheidszorg>

² <https://www.ggdghorkennisnet.nl/?file=38938&m=1518614802&action=file.download>,

³ <https://www.actiz.nl/stream/factsheet-jgz-nieuwe-stijl>

⁴ [https://www.nvvg.nl/kwaliteit/evaluatie-individueel-functioneren-\(eif\)/](https://www.nvvg.nl/kwaliteit/evaluatie-individueel-functioneren-(eif)/)

⁵ <https://www.kamg.nl/landelijk-opleidingsplan-arts-mg-2017-aangeboden-aan-cgs/>

⁶ <https://www.kamg.nl/koers-op-opleidingskwaliteit/>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voorbehouden-handelingen/vraag-en-antwoord/voorbehouden-medische-handelingen>

⁸ <https://venvnvs.nl/venvnvs/over-de-verpleegkundig-specialist/>